

Bécon-les-Bruyères

1

Het treinkaartje dat je koopt voor Bécon-les-Bruyères lijkt op dat waarmee je naar willekeurig welke stad reist. Het is van het in Frankrijk eens en voor al vastgestelde formaat. Op het retourtje staat dezelfde rode R als op een kaartje voor Marseille. Op de achterkant staan dezelfde vermaningen. Je gedachten gaan naar die directeuren die de macht hebben een stuk papier de waarde te geven die zij willen, door er simpelweg een cijfer op te laten drukken, en dat brengt je vervolgens op de gedachte dat er geen verschil is in administratieve formaliteiten, of het nu gaat om het innen van een franc of een miljoen. Alleen dat kaartje van gewoon papier en van ongewoon formaat dat de controleur aan een reiziger zonder vervoerbewijs geeft, nadat hij er een handtekening op heeft gezet die net zo nutteloos is als die op een reclamefolder, lijkt te passen bij een reis naar Bécon-les-Bruyères.

Net zo min als er goede kinderen wonen in de rue des Bons-Enfants, of lelies staan in de Closerie des Lilas, of een calvarie op de place du Calvaire, bloeit er nog heide in Bécon-les-Bruyères. Voor zover ze nog niet dood zijn, herinneren de genodigden die in 1891 aanwezig waren bij de opening van het station, of de eerste voetballers met korte broeken tot op de knieën, zich misschien nog wel het braakliggende land waar de heide groeide, de enkele fabrieksschoorstenen te midden van open vlaktes, en de houten kramen die nog niet afgeschuind waren op de tijdens de oorlog bedachte manier. Als zij nu op deze plek terug zouden komen, zouden ze vergeefs zoeken naar de vlaggen en de lampions, of de kleedkamer en de doelen die ze zich herinneren. Hoewel ze toen al volwassen waren, zouden de straten hen nu toch kleiner toeschijnen. Bécon-les-Bruyères is groot geworden zonder hen. Het heeft de stad, als een bezadigd geworden feestnummer, moeite gekost serieus te worden genomen. De getuigen van haar verleden brengen haar in verlegenheid. Ze ontvangt die dan ook koeltjes, in een station dat lijkt op alle andere. Als ze toevallig een eindje zouden gaan wandelen, zouden ze toch wel wat heide vinden, maar er is nog maar zo weinig over dat een stad er net zo min naar genoemd zou worden als een café als La Closerie naar het boeket lelies van een vreemdelinge. Huizen van vier tot acht verdiepingen nemen de velden in beslag waar de heide bloeide. Omdat ze gebouwd zijn op tuinen, op historische plaatsen, op stukken grond waar bij het graven van de funderingen munten, botten en beeldjes aan het licht kwamen, is de uitdrukking op hun gevel er een van mensen die andere mensen leed hebben aangedaan, en wier positie berust op de zelfverloochening van hun vrienden. Ze zijn verstart. De bewoners die uit het raam kijken, de rook uit de schoorstenen, de naar buiten waaiende gordijnen, brengen ze niet tot leven. Ze drukken met hun hele gewicht op de heideplanten, zoals grafmonumenten op het weerloze lichaam van de doden. En als een van die gebouwen gesloopt zou worden omdat het niet in de rij past, en er op die plek weer heide zou groeien, zou een vreemdeling denken dat het die planten waren, en niet de heide die er niet meer is, die de bewoners van Bécon ertoe hebben aangezet om, in een tijd dat de posterijen en papier met briefhoofd nog niet bestonden, hun stad te

verfraaien met de naam van een bloem, en dat alleen maar voor hun plezier, aangezien het andere Franse dorp dat Bécon heet te ver weg ligt om met dit dorp verward te worden. Die vreemdeling zou ook de indruk krijgen dat de heide hier thuishoort, zoals hulst in het Noorden of olijfbomen aan de kust van de Middellandse Zee, dat deze soort hier voorkomt vanwege de bodemgesteldheid en niet, wat veel aardiger is, dat hij hier bij toeval bloeit.

*

**

Bécon-les-Bruyères bestaat maar nauwelijks. Het station dat niettemin deze lenteachtige naam draagt waarschuwt de reiziger al op het perron dat hij, als hij de rechteruitgang neemt, zich aan de kant van Asnières bevindt en links aan de kant van Courbevoie. Het is dus noodzakelijk om voordat je over de stad gaat praten, alles naar je toe te trekken wat erbij hoort, zoals mensen doen die de voorwerpen die ze bezitten verzamelen voordat ze die gaan tellen. De gemeenten zijn in de voorsteden echter zo verstrengeld dat het onmogelijk is om op deze manier te werk te gaan. Er is geen enkele verheffing in het landschap, geen enkele van die rivieren die de grenzen van departementen volgen, die ze van elkaar scheidt. Er zijn zoveel huizen dat je denkt in een dal te zijn, terwijl je op een heuvel staat. Straten die alleen maar rechter en breder zijn dan andere dienen als grens. Je gaat van de ene gemeente naar de andere zonder dat je er iets van merkt. Je bent al in Suresnes terwijl je dacht dat je in Bécon rondwandelde, aan de kant van Courbevoie.

Al schrijvend denk ik onwillekeurig aan dat dorp dat nog onwerkelijker is dan Bécon, en waarvan de ietwat banale naam er een broertje van is, die naam die alleen maar bestaat in grappen die zo weinig grappig zijn dat het ietwat onaangenaam is om hem te noemen, aan Fouilly-les-Oies. Twintig jaar lang was er geen dienstplichtige uit de vijf grote steden van Frankrijk die deze naam niet gebruikt heeft om zijn legerplaats aan te duiden. Net als woorden die mee teruggebracht werden uit de oorlog, werd hij overgenomen door vrouwen en ouders. Maar je denkt bij die naam allang niet meer aan een vergeten gehucht. Dat is net zo in het vergeetboek geraakt als niet alleen Bécon is overkomen. Want Bécon-les-Bruyères is, net als dat met Montélimar en Carpentras bijna is gebeurd, beroemd geweest als kwinkslag. Er is een tijd geweest dat scholieren, handelsreizigers, politieagenten en vreemdelingen alle ongerieflijke en smoezelige dorpen vergeleken met Bécon. Dat was in de tijd dat ook de grote mensen wisten hoeveel miljoen inwoners hoofdsteden en Rusland hadden, de rustige tijd waarin de statistieken een stijgende lijn vertoonden en de mensen zich interesseerden voor de manier waarop elk volk zijn terdoodveroordeelden executeerde, de tijd waarin aardrijkskunde zo belangrijk was geworden dat er in de atlassen voor elk land aparte kaarten waren met steden, waterwegen, bergen, producten, rassen en departementen, waarin alleen in de Zwitserse Pestalozzi almanak precies stond met hoeveel de export gestegen was, wat de omvang was van de bevolking van dat land dat zo trots was op de hoogte van zijn bergen en erop vertrouwde dat die altijd de hoogste van Europa zouden blijven. De kinderen stelden zich voor dat het platteland op een dag niet meer zou bestaan vanwege de uitbreiding van de steden. De honderd kilometer per uur, modelfabrieken die niet ophielden te werken op het moment dat er bezoekers op excursie kwamen, scheepvaartkantoren met miniatuur oceaanstomers die perfect waren nagemaakt behalve dat de bedden in de hutten geen lakens hadden, de eerste mechanische poppen in de

etalages van apotheken waarvan dezelfde gebaren zo snel terugkwamen dat je bleef hopen op een andere afloop, vliegtuigjes met elastiek waarvan de wielen geen dienst deden bij het landen, hadden de aandacht. Er stonden zelfs kometen aan de hemel. In tijdschriften werden de laatste verbeteringen aan telescopen uitgelegd. De snelste spoorlijn ter wereld was Parijs-Boulogne. Elke maand verschenen er wetenschappelijke bladen. Adelaars vielen vliegtuigen aan en haaien duikers. De maquette voor de tunnel onder het Kanaal was klaar. Engeland was er tegen dat die gebouwd werd.

Bécon-les-Bruyères werd toen geboren. Er was een tegenwicht nodig tegen de kans dat de reis om de wereld in tachtig dagen binnenkort mogelijk zou zijn, tegen de wijde horizonten, tegen de tentakels van de steden. Het werd gebruikelijk om te zeggen: 'hij heeft veel gereisd: hij komt uit Bécon-les-Bruyères. Het is een Parijzenaar uit Bécon-les-Bruyères.' Het werd een sjabloon vergelijkbaar met: 'en je zuster?' Maar dan zonder die kant-en-klare antwoorden, waarmee de gesprekspartners beurtelings leuk uit de hoek konden komen, want het laatste woord hebben is wat veel mensen nastreven.

*

**

Net als wanneer je iemand ontmoet die de naam heeft grappig te zijn, en met wie je plotseling een ernstig gesprek voert nadat de vriend die hem aan je heeft voorgesteld vertrokken is, word je bij aankomst in Bécon-les-Bruyères getroffen door het gevoel dat de dingen vanaf het moment dat ze echt bestaan, ophouden vermakelijk te zijn.

Bécon-les-Bruyères, zo vaak genoemd, zo vaak onderwerp van grappen, blijkt plotseling net zo ernstig als Belfort. De borden op het station, de op het glas van de lantaarns geplakte stroken papier, de uithangborden van de winkels waar de naam van de stad op staat, ze brengen geen enkele glimlach teweeg. Spoorwegbeambten, reizigers en huisvrouwen merken ze zelfs niet op. Ze zijn vergeten dat ze in dat Bécon-les-Bruyères wonen, dat met de jaren in de gemoedstoestand is geraakt van iemand die een belachelijke naam draagt en die zijn hele leven dezelfde, vaak grove grap gehoord heeft, zodat hij er verschillende keren over gedacht heeft na te vragen bij welk ministerie hij moet zijn om officieel een of twee lettergrepen van zijn naam af te laten halen. Bécon-les-Bruyères behoort niet langer tot de verbeeldingswereld. Je hebt de kracht niet meer om al die mensen in het belachelijke te trekken, al die mensen met hun zorgen en vreugden, al die huizen waarvan de deuren en ramen net zo open gaan als elders, al die middenstanders die gehoorzamen aan de wet van vraag en aanbod. Je voelt je zwak worden en klein, als een groep vrienden die, nadat ze ergens heengegaan zijn om er de gek mee te steken, niet de moed hebben om ook maar één van de grappen te lanceren die ze bedacht hadden en die hun gevoel voor humor pas de volgende dag terugvinden als ze weer bij elkaar komen.

Als je je van het station verwijdert en geen enkel uithangbord of wegwijzer je er aan herinnert waar je bent, loop je almaar te herhalen: 'ik ben echt in Bécon-les-Bruyères.' Alles is er normaal. Terwijl je toch wel iets verwachtte, blijken de huizen muren en schoorstenen te hebben, de straten trottoirs, de mensen die je tegenkomt dezelfde kleren als in de stad waar je vandaan komt. Er is niets dat anders is en de aandacht trekt.

Als je over de weg was gekomen, had je voorbijgangers in uniform staande moeten houden om hun vragen te stellen, of biscuitjes moeten kopen om op de zak het adres van de

kruidenier te lezen. Je had de huizen moeten binnengaan en op alle verdiepingen dezelfde papieren, dezelfde rekeningen moeten lezen, om te zien waar je bent.

2

De omgangsvormen in Bécon-les-Bruyères zijn zachtaardiger dan die in Parijs. Het zou ook onbegrijpelijk zijn als er geen middenweg bestond tussen de vriendelijkheid van het platteland en de grofheid van de steden. Het geen provinciale beleefdheid. De inwoners van Bécon hebben, met een onverklaarbaar gevoel voor nuance, allemaal zowel het scheldwoord dat Parijs altijd gereed heeft, als de aardige woorden van de plattelander op de lippen. Ze laten zich niet betalen voor die kleine diensten die zo moeilijk op waarde zijn te schatten. De leveranciers komen op de beloofde tijd. Net als warenhuizen doen, laten ze hun zwaarbeladen wagen lange omwegen maken om een pakket tot aan uw deur te brengen. Als u naar de weg vraagt, loopt men niet met u mee, maar men volgt u met de ogen tot de volgende bocht; als u om vuur vraagt, geeft men u geen lucifers, maar men loopt niet weg voordat uw pijp goed brandt.

De bevolking van Bécon-les-Bruyères lijkt niet op die van een afgelegen stad. Er zijn geen lokale zaken waar men zich sterk voor maakt of trots op is. Het zou de bewoners onverschillig laten als een van hen beroemd was, tenzij het om de grootste van allen ging. Je kunt alle kanten uit wandelen zonder ergens een standbeeld tegen te komen. Er is geen gemeentehuis, geen ziekenhuis, geen begraafplaats. Het lijkt wel of de bewoners, als in een vorstendom, om beurten de straat vegen, de orde handhaven, en de waterleiding repareren. Het gaat het hele jaar als op sneeuwdagen op het platteland wanneer iedereen voor zijn deur veegt.

Een maand lang verkochten de bakkerijen elke zondag een grotere hoeveelheid flan. Het was het favoriete dessert van de Béconnais, totdat de slagroomwafel, en daarna bananen, ervoor in de plaats kwamen. Zo zijn in Bécon-les-Bruyères, met een paar dagen vertraging, dezelfde voorbijgaande en verborgen manies te vinden als in de Parijse arrondissementen, wat statistisch aantoonbaar zou zijn als iemand er aardigheid in had om dat te doen.

Het is inderdaad gemakkelijk om met verkopers te praten en bij voorbeeld te horen dat ze in mei meer handschoenen hebben verkocht dan in oktober van het jaar daarvoor, en ook dat er in het quartier des Ternes in de eerste week van juli meer kersen zijn gegeten dan in het quartier de l'Ecole militaire.

*

**

Op geheimzinnige tijdstippen, die geen verband lijken te houden met enige bekende feestdag, installeren zich enkele kermislui voor het station, waarvan ze vermoeden dat dit het centrum van de stad is. Het is altijd verbazingwekkend hoe een vreemdeling het centrum van een stad weet te ontdekken. Het lijkt een te snel en brutaal succes. Loterijen die meteen hun kraam opzetten op de drukste plek, zonder een stap te hebben gezet op een verlaten plein of verzeild te zijn geraakt in de een of andere buitenwijk, dagen de kleine middenstander uit en doen in de nevel van zijn geest voor de zoveelste keer de vaststelling geboren worden dat eerlijkheid nergens toe dient. Slechts het tijdelijke karakter van hun verblijf, dat blijkt uit hun

veronachtzaming van die wet van de winkelstand die eist dat twee vergelijkbare winkels niet vlak bij elkaar staan, is hen tot troost.

Nauwelijks aangekomen, slaan de kermislui proviand in bij de grootste winkels, praten, net als de reiziger, met de meest verfoeide persoon uit de stad, vragen of het water drinkbaar is en gaan zonder onderscheid met alle partijen om.

De loterijen staan naast elkaar, omringd door Arabieren die een kilo suiker willen winnen. Als je naar de weegschalen kijkt, denk je aan wat er zou gebeuren als een ervan zou loslaten. Voor het station voeren twee minuscule draaimolens (geduwd door hun eigenaren die gewoon op het plaveisel lopen, op plekken die daar niet voor gemaakt zijn, een koperen stang bijvoorbeeld, de flank van een paard waar geen kind is opgeklommen) bij elke tour zo precies hetzelfde aantal rondjes uit dat het gele paard altijd tegenover de rue Nationale stopt, en wel op de klanken van een mechanische piano die gaatjesmuziek speelt.

De busmaatschappij is op die momenten van het jaar gedwongen om het eindpunt van de lijn Place Contrescarpe – Gare de Bécon, waarvan de opening vanwege de moeilijk te bepalen spitsuren zo lang op zich heeft laten wachten, te verplaatsen, wat geen moeite kost aangezien er bij die eindhalte geen bushokje is en ook geen personeel, en het voldoende is een klein celluloid bordje aan een andere lantaarnpaal te bevestigen.

Maar als het gebeurt dat de kermis van Bécon-les-Bruyères samenvalt met die van Neuilly, of de foire du Trône, dan verschijnen toch dezelfde kramen op het plein voor het station. Gescheiden van de grote zusterfestiviteiten, doen ze denken aan tweederangs competities en aan kantoorbediendes die gedurende de vakantietijd tot directeur worden benoemd. Je voelt wel aan dat het van gebrek aan tact zou getuigen om over de concurrerende kermissen te spreken tegen deze kermislui, die alvorens naderbij te komen, achter het achterdoek van hun kraam verdwijnen. Ze hebben zulke diepgaande redenen om zich apart te houden dat je hen net zo min vragen durft te stellen als aan een onbekende die twee uur door dezelfde staat zou lopen. Misschien zijn het onafhankelijke geesten die niet van de massa houden, of ze zijn ambitieus en spelen liever hier een rol dan daar onopgemerkt te blijven.

*

**

Vaak komen er straatmuzikanten uit Parijs. Het zijn niet altijd dezelfde. Toch, alsof een bepaalde plek in een vakblad was genoemd als gunstig voor openluchtconcerten, installeren ze zich altijd aan de linkerkant van het plein. Wie alleen met zijn stem arriveert is vrolijk. Wie een mandoline of een accordeon draagt, de anderen, die zich niet onder de menigte kunnen mengen in het geval een politieagent zou willen ingrijpen, spreken weinig. Bij de aankomst van elke trein beginnen ze weer met hetzelfde refrein, terwijl de Béconnais, die altijd wel een excuus hebben om te laat te komen, het zachtjes meezingen.

Zo brengen heel wat beroepsgroepen uit Parijs een bezoek aan de voorsteden. Je denkt eigenlijk dat het omgekeerd zou moeten zijn, vanwege vakantieherinneringen aan boeren die met boter en eieren naar het dorp kwamen. Kleine wagens met galanterieën of luxe accessoires, handelsreizigers, cafébedienden nemen elke morgen bezit van Bécon-les-Bruyères, waar men net als in steden die op scheepvaartroutes liggen, klaagt dat het zo lang duurt voordat de vis er aankomt.

Soms rijdt er een taxi door de stad. Dat doet je denken aan taxi's die je zag in steden verder weg en die een verdachte indruk maakten. Net als die taxi's vervoert deze een reiziger uit den vreemde, die op het puntje van de bank zit en spiedend door de raampjes kijkt. Een overleden familielid, een zakelijke afspraak, een erfenis die in gevaar komt door vijf minuten vertraging, een geplande aanslag, een vlucht na een diefstal. Je weet het niet. Het is de chauffeur niet kwalijk te nemen dat hij de kortste weg niet kent. Zonder proviand, zonder extra dekens, het op een akkoordje gooiend met zijn klant die hem bij elk kruispunt uitnodigt om iets te drinken, doorkruist hij onbekende straten, rijdt in de richting van een andere stad, terwijl hij zich niet te vaak naar zijn klant om durft te draaien.

3

Er zijn mensen die in Bécon-les-Bruyères werken en in Parijs lunchen. Iedereen die het tegenovergestelde doet, denkt aan die fameuze overplaatsingen in de oorlog, aan die onwerkelijke hoop zijn situatie te verwisselen met die van een ander voor wie deze geschikter zou zijn, aan die barmhartige mens die u zou redden als hij u kende, maar die ophoudt te bestaan zodra u hem aanspreekt, aan al het geluk dat zou bestaan, als het niet onmogelijk was om samen te brengen wat samengebracht zou moeten worden. Ze denken ook aan de jonge vrouw die van een oude heer zou houden, aan de oude heer die haar niet kan ontmoeten, aan de bedrijven die het nu net aan een directeur ontbreekt, aan het partijtje kaart waar een speler ontbreekt, aan de dorpen waar ze het naar hun zin zouden hebben, aan de man die hun vriend zou zijn.

Het station Saint-Lazare dat de Béconnais aan het ene einde van de spoorlijn zien, is te zwaar voor Bécon-les-Bruyères dat ze aan het andere einde plaatsen, en lijkt daardoor het stadje naar zich toe te trekken, zodat het naar Parijs altijd korter lijkt dan naar Bécon.

De reizigers uit de voorsteden kennen alle uithoeken van het station Saint-Lazare. Ze kennen het klachtenbureau, het bureau waar de abonnementen worden uitgegeven, sommige met foto, en andere gewoner, met eenvoudige coupons. De eerste geven recht op drie maanden lang onbeperkt heen en weer reizen, de eigenaar krijgt daardoor de smaak van kaarten te pakken. Een kaart waarvoor alle deuren opengaan is een genot om te bezitten, ten slotte laten ze de kaart niet eens meer zien, oefenen ze zich in het hooghartig langs de beambten lopen, zeker als ze zijn dat ze het laatste woord hebben, beelden ze zich in dat ze geen kaart hebben, dat ze alleen al door hun houding de controleurs intimideren, wensen ze zich ook andere kaarten, een voor theaters, of wat gemakkelijker is, een voor alle bioscopen van hetzelfde consortium, een voor autobussen, en als dat zou kunnen voor taxi's, voor tabakswinkels en voor restaurants.

Als ze uit de elektrische trein stappen, onder de overkapping van het station Saint-Lazare, voelen de Béconnais zich nog thuis. De kiosken waar speelgoed wordt verkocht, sigaretten, luxe artikelen, sinaasappels, hoepels die weinig plaats innemen omdat ze aan de buitenkant hangen, bloemisten die hun boeketten vooral om kwart voor twaalf verkopen, aan mensen die de trein nemen omdat ze ergens zijn uitgenodigd voor de lunch, het buffet met twee uitgangen, waar de directie van de maatschappij Ouest-Etat geen personeel bij de deur heeft gezet, niet omdat ze het vergeten, maar omdat ze graag een oogje dichtdoen, de klaar-terwijl-u-

wacht slijper, wiens machines, net als die van nieuwe uitvindingen, door het glas heen zichtbaar zijn, de kruiers van wie sommige er breekbaar uitzien, hotel Terminus dat het station zijn rug toekeert, zijn hun vertrouwd. Als ze weer thuis zijn, houden ze een zekere voorliefde voor dat alles. Een station staat dichterbij de vooruitgang dan welke andere plek ook. Omdat ze verschillende keren getuige zijn geweest van opstoppingen veroorzaakt door communistische demonstranten op de place du Havre, en op stakingsdagen kruispunten zijn gepasseerd waar de republikeinse garde massaal aanwezig was, op het station het vertrek van de treinen door een luidspreker hebben horen aankondigen, leven met dagen waarvan de uren allemaal even lang zijn, zijn in de geest van de Béconnais ambities ontwaakt. Ze hebben geen behoefte aan een stadje met een knusse sfeer. Terwijl de inwoners van Commercy allemaal madeleines eten, die van Chamonix honing, de jonge meisjes in Valenciennes kant dragen, de inwoners van Bordeaux alleen maar bordeauxwijn drinken, gebruiken de Béconnais zeker geen zeep van het merk Y, die in hun stad gemaakt wordt. Alleen een paar oude mensen die als ze naar Parijs gaan altijd de lege trein van tien uur 's morgens nemen, onderhouden kleinstedse relaties. 's Avonds spelen ze kaart in de brasserie van de rue Nationale zonder zich te bekommeren om de jonggehuwden die hier na het avondeten koffie komen drinken om het niet zelf te hoeven maken. Ze bezitten, op stukken grond die ze weigeren te verkopen, kleine schuurtjes waar ze hun gereedschap opbergen en hun meubels repareren. Ze zijn tegelijk gepensioneerde, arbeider en boer. Naar gelang de bloemen en de fruitboom in hun tuin goed of slecht groeien, weten ze of de oogsten in Frankrijk overvloedig of mager zijn.

*

**

De dienstregelingen, van Bécon naar Saint-Lazare en van Saint-Lazare naar Bécon, zijn op alle winkelruiten aangeplakt, of worden cadeau gegeven net als geurzakjes. In de haast om je trein te vinden weet je nooit, voordat je enkele seconden hebt nagedacht, of je aan de voorkant of aan de achterkant moet lezen. Er staan zoveel tijden op dat het lijkt of het niet klopt, alsof aan het eind van de dag de treinen alleen nog maar door elkaar rijden, net als trams na een opstopping. Toch roepen ze, op goed gehumeurde momenten, herinneringen op aan andere vergelijkbare dienstregelingen, van kabelbanen, van boten over een meer, van excursies die verschillende keren per dag plaatsvinden.

Elke Béconnais bezit een van die dienstregelingen, die schamel afsteekt bij zijn identiteitspapieren, en waarvan hij de eerste en de laatste trein uit zijn hoofd weet. De laatste vertrekt uit Saint-Lazare om nul uur veertig, om reizigers die het graag laat maken, of die na het theater nog gaan eten, in de gelegenheid te stellen om thuis te komen, dit vanwege de officiële toegewijde zorg van de een of andere gehuwde directeur, die naar men zich kan indenken in de voorstad woonde en die ook laat thuis kwam en opdracht gaf het tijdstip van de laatste trein op te schuiven.

Dit soort toewijding brengt ons ertoe te spreken over al die beslissingen die genomen worden met het oog op verbetering van het lot van het publiek, en doet je denken aan diensthoofden, gemeenteraadsleden en prefecten, die door het nemen van gunstige maatregelen slechts één enkel punt van het dagelijks leven kunnen perfectioneren. Je voelt de tegenstelling tussen die kleine verbeteringen en alles wat er aan stappen, geduld en formaliteiten nodig was

om ze aangenomen te krijgen. Het is duidelijk dat er tussen het publiek mensen zitten die er nu net de oorzaak van zijn dat alles zo traag gaat. Opeengepakt in de elektrische trein zoek je hen met de ogen. En soms krijg je, door een blik die op je gericht wordt, het vermoeden dat je er zelf van verdacht wordt zo iemand te zijn. Dat er zoveel moeilijkheden moeten worden overwonnen om een kleinigheid te veranderen, draagt ertoe bij dat de Béconnais een idee hebben van de grootsheid van de wereld, die hen achtervolgt tot in hun woning, hen soms 's nachts belaagt, en hun gezicht een dromeriger uitdrukking geeft dan dat van een Parijzenaar.

Ze hebben, net als soldaten, besef van aantallen. Ze voelen aan dat alles zo moeilijk te regelen is omdat er te veel mensen op de wereld zijn. Omdat ze dagelijks in de nabijheid van duizenden mensen verkeren, weten ze zoveel over de moeilijkheden die de overheden moeten overwinnen om de eenvoudigste dingen te organiseren dat ze meer begrip voor hen hebben. Ze begrijpen, beter dan inwoners van andere steden of plattelandsbewoners, de taak van hen die maatregelen hebben te treffen die in ieders belang zijn. Die maatregelen zijn velerlei. Soms, als ze tijd hebben, vermaken de Béconnais zich ermee ze op te sommen. De loketten van de spoorlijnen naar de voorsteden sluiten nooit, ook niet op de stille uren. Sinds een maand worden de treinen elektrisch aangekondigd. Het vertreksein wordt pas gegeven als het toegangshek dicht is. Op vijftig meter afstand van elkaar zijn telefooncellen neergezet. Pijlen wijzen naar de uitgangen, de ingangen, de bagagedepots, de wachtkamers. Het belang van het publiek gaat voor alles. De avondkranten zijn het eerst verkrijgbaar op de stations. De bus- en metrolijnen komen hier ook samen. Een soort band, net zo stevig als die welke alle bezitters van een kaartje van dezelfde tombola verbindt, verenigt de Béconnais, als ze 's avonds, tussen mensen uit Versailles en Courbevoie, samen op het station Saint-Lazare op hun trein wachten. Vanuit de hemel, lijkt het wel, verlichten booglampen de spoorlijnen. Ondanks rook, fluitsignalen en lawaai, zweeft er diep in het station een lichte damp, die lijkt op de damp die 's zomers boven de rivieren hangt. Voordat de trein helemaal tot stilstand komt, proberen de reizigers te raden waar de deuren halt zullen houden. Ze zijn alleen met zichzelf, behalve die enkelen die alles om zich heen serieus nemen en die door de minste strubbeling verontrust raken. Want er zijn er die zich persoonlijk vereerd voelen dat ze deel uitmaken van een menigte waarvoor zoveel goedbedoelde maatregelen zijn genomen, net als soldaten bij een bezoek van een generaal aan hun regiment. Ze zijn zich ervan bewust dat van alle kanten getracht wordt hun leven te vergemakkelijken. En als ze de zone waar ze officiële bescherming genieten verlaten en thuiskomen, alleen oog in oog met het weinige dat ze bezitten, of door de straten dwalen, voelen ze zich een ogenblik, op het moment van de overgang, ontredderd.

4

De Béconnais houdt discreet van zijn stad. Hij praat er weinig over, net als een serieuze vader over een pias van een zoon. De tedere gevoelens die hij zijn geboortestad toedraagt, laat hij niet zien. De poëzie die de tijd verleent aan dingen waar we mee geleefd hebben en waarvan we ons niet kunnen ontdoen ook als het voorwerp jaren later niet veel waardigheid blijkt te bezitten, herinneringen, weten hoe het stuk grond eruit zag waarop later een groot huis is gebouwd,

welke winkel de voorganger was van een andere, hebben in de harten van oude Béconnais een liefde doen ontstaan die zij zichzelf niet bekennen, waar ze zich tegen verzetten, maar die doorbreekt op dagen dat de gemeenteraad van Courbevoie vernieuwingen doorvoert en gunstige besluiten neemt.

De regen op de grijze straten, het lawaai en de rook van de treinen (want er zijn nog stoomtreinen, ze zullen pas in 1931 worden afgeschaft, wat doet denken aan al die verbeteringen die op komst zijn en waar men op wacht zonder eraan te denken, opdat ze sneller komen), de lichte modder die de trottoirs bedekt, de lege straten veranderen niets aan hun liefde.

In elke stad is er een plek die, om mysterieuze redenen (dezelfde redenen die de voorbijganger ontdekt als hij van tijd tot tijd opmerkt dat een café leeg is, terwijl het café er tegenover vol is, waarover hij soms zo intensief nadenkt dat hij sneller thuis is) een soort promenade wordt, de ontmoetingsplek, en dat alleen maar vanwege een ligging op het zuiden, enkele caféterrassen en een naar voren stekend huis.

Die plek, die in Genève Passage des Lions heet, in Marseille de haven of de vijftien meter van de Cours Saint-Louis, in Troyes de place du Marché, bestaat in Bécon-les-Bruyères niet. De reiziger die gewend is die plek dezelfde dag nog in elke stad te ontdekken, die voor die tijd niet kan genieten, die juist verblijft in een hotel dat er het dichtste bij ligt, zou desnoods zijn toevlucht kunnen nemen tot het begin van de avenue Galliéni, die uitkomt op het Stationsplein, verlevendigd wordt door twee cafés en de drukste straat van de stad is. Maar elke andere plek waar je bent, lijkt op een afgelegen straat waar je op zoek bent naar een adres. De zwijgzame jongeman die droomde van een beschutte route naar een zonnige dorpsherberg, zou in Bécon slechts stof en modder vinden. De terrassen zijn te smal om zich er beschut te voelen. De te lange en verlaten straten leiden naar andere even lange en verlaten straten, omzoomd door kleine villa's, huizen in aanbouw, bouwgrond te koop. Als een plein je eindelijk bevrijdt van die eindeloze straten en hoop wekt op de nabijheid van een centrum, is het omgeven door muren en hekken van bouwplaatsen. Er staat geen enkel standbeeld in het midden. Het bestaat alleen maar omdat er open plekken vrijgehouden moeten worden voor het geval deze voorstad net zo dichtbevolkt zou raken als Parijs.

Aangezien het jaren kost om te wennen aan eigennamen die niet tegelijkertijd bekende namen zijn, lijkt het alsof je je door een droomstad voortbeweegt als, zonder ingeburgerd te zijn door een langdurige aanwezigheid in telefoongidsen en adresboekjes, de straten Madiras, Ozin, of Dobelé heten. Er zijn er echter ook die Galliéni heten, Tintoret, de la Sablière, Edith Cavell. Die laatste lijken bij grote steden te horen en je voelt je er minder verdwaald. Het reglement van de prefectuur dat wil dat huizen genummerd worden in de stroomrichting van de rivier, wordt in acht genomen. Maar omdat je niet weet in welke richting de Seine stroomt, bevind je je toch plotseling bij nummer tweehonderd van een laan, terwijl je dacht aan het begin te staan.

*

**

Het station, aan het eind waarvan een stuk grond over is voor toekomstige uitbreidingen, net als omgezoomde stof onderaan meisjesjurken, is het centrum van Bécon-les-Bruyères. Het geeft, langs de kant van Asnières en die van Courbevoie, toegang tot twee naargeestige pleinen waar

alle winkels van de stad naast elkaar staan, en waar Béconnais die met verschillende treinen gekomen zijn elkaar om zes uur 's avonds verwachten.

Er bestaat in elke stad een straat die, hoewel het niet de belangrijkste is en hij nergens heen leidt, vaker op ieders lippen komt. In Bécon heet deze: rue du Tintoret, zonder dat er achter te komen is waarom. Hij begint gewoon bij een van die pleinen, tussen twee vergelijkbare cafés, waarvan het éne natuurlijk minder druk is dan het andere, en die op nationale feestdagen over de straat heen met elkaar verbonden zijn met behulp van driekleurige wimpels en dezelfde reclames voor in Parijs verboden drankjes. Hij gaat honderd meter verder ten onder in een miserabele doolhof met veel frisse lucht. Lucht is de enige luxe van deze voorstad. Naarmate je verder komt, blijven de gemeubileerde kamers die aangeplakt staan in de bakkerswinkels, altijd op drie minuten van het station. De jonge sportieveling die graag afstand in zijn blik wil leggen, beschouwt elke morgen deze rue du Tintoret. Er is een garage gevestigd, zonder glazen deuren want hij zit op de begane grond van een woongebouw. Er tegenover zit een makelaar die appartementen verhuurt, ze staan op beter geschreven kaartjes dan in de bakkerswinkels, en op foto's van villa's, in een gewoon raam dat in een etalage is veranderd.

Want er zijn Parijzenaars die naar Bécon-les-Bruyères komen met de hoop een appartement te vinden en die zonder acht te slaan op de affiches waar de muren vol mee hangen, soms zelfs op plekken waar het verboden is aan te plakken, rechtstreeks naar Bécon komen, op het idee gebracht door een reclamebord dat ze vanuit de trein hebben gezien als ze aan de linkerkant van hun coupé zaten. Alle ongemakken van de voorstad hebben ze weggeredeneerd. Het korte traject heeft hen in een goed humeur gebracht. 'Het is een mythe, dat de voorsteden vervelend zouden zijn. In ieder geval is de lucht hier beter dan in Parijs. Bécon ligt op een plateau. Het duurde maar negen minuten om hier te komen.' Ze gaan bij de makelaar naar binnen. Ze worden uitgenodigd plaats te nemen naast de plattegrond van Bécon-les-Bruyères die niet in druk bestaat en die getekend en ingekleurd is door de medewerker van een architect, naast een stapel visitekaartjes die nooit van elkaar losgemaakt zijn.

Als ze het eens zijn over een te bezoeken appartement, geeft de makelaar zijn sleutel aan een naburige winkelier die hem aan zijn vrouw moet geven als ze thuiskomt en hij begeleidt zijn klanten: 'Weldra komen er geen stoomtreinen meer langs, zegt hij. De spoorlijn wordt geëlektrificeerd. Het is negen minuten naar station Saint-Lazare. Het is net zo praktisch voor wie in het centrum werkt als in de zuidelijke wijken van Parijs. Het is niet juist dat de voorsteden slechte verbindingen hebben. In de spitsuren is er elke drie minuten een trein. Trouwens, Parijs verplaatst zich naar het westen.'

Er is in Bécon grond te koop vanaf zeven franc de meter. Op sommige van die stukken verrijzen langzaam huizen. Als ze klaar zijn hebben slecht gehuisveste Béconnais spijt dat ze geen appartement gereserveerd hebben toen het nog kon. Ze beschuldigen zichzelf ervan geen vooruitziende blik te hebben. Ze gaan denken dat het in hun leven altijd zo zal gaan, dat ze nooit zullen weten hoe ze gelukkig moeten zijn.

Niet alle treinen naar Versailles of de Vallées stoppen in Bécon-les-Bruyères. De reizigers in de trein hebben de indruk dat de Béconnais te laat komen, als ze zien hoe die op het perron hun krant staan te lezen. Dat vermoeden geeft hen een tevreden gevoel. Het wordt door zovelen ervaren, dat het een moment lijkt alsof dat gevoel zelf over de spoorlijn voorbijkomt.

De Béconnais zijn elke dag bang dat de stroom uitvalt. Dat speelt een belangrijke rol in hun leven. Het hangt hen voortdurend boven het hoofd. Gelukkig gebeurt het net zo zelden als dat er een vriend dood gaat, maar het is net zo tragisch.

Dagelijks stellen de Béconnais zich voor dat een sterfgeval het verkeer ophoudt. Ze vragen zich elke keer af of in dat geval de dienst zou worden onderbroken en hoelang het zou duren voor de normale dienstregeling zou worden hervat. Zoals de theaterbezoeker die gelooft dat hij nooit geluk heeft in het leven en die denkt dat, omdat hij nu net naar het theater gaat, de hoofdrolspeler wel ziek zal zijn, zijn er Béconnais die veronderstellen dat alleen vanwege het feit dat zij de trein nemen, er iets zal gebeuren.

Stroomuitval is hun schrikbeeld. Want ze gaan allemaal naar het theater. De voorbereiding, de plannen, de maaltijd die genuttigd wordt voor de avond valt, dat alles maakt dat die stroomuitval, die hun plezier zou dwarsbomen, voor hen opdoemt met de onheilskracht van een ramp, of het bericht van een sterfgeval op het moment van vertrek.

*

**

Het station van Bécon-les-Bruyères, zonder stationschef, zonder goederenstation, en de acht spoorlijnen die tot aan Parijs lopen, scheiden Asnières en Courbevoie als een rivier. Een stinkende tunnel, in plaats van de door alle inwoners gewenste loopbrug, verbindt de beide gemeentes. Het doet je denken aan die kleine stadjes waar maar een brug is en waar je, om bij het meisje aan de andere kant te komen, moet roepen als je een mooie stem hebt, haar moet beduiden om in dezelfde richting te lopen als jij, tot aan het moment waarop je haar, vanwege een huis dat pal aan de rivier staat of een aangemeerde boot die te ver boven het water uitsteekt, uit het gezicht verliest. Dan ga je langzamer lopen om niet als eerste bij de open plek te komen, uit angst dat je haar niet ziet en dan denkt dat ze verdwenen is. Je vindt elkaar echter terug met een paar meter verschil, als wanneer je met een vriend wedde dat de ene weg korter was dan de andere.

Bécon-les-Bruyères is dus in tweeën gedeeld, net als die doorsnedes van mannen zonder mannelijke organen op anatomische prenten en die kartonnen eieren die je open moet maken om te weten welke van de twee helften de deksel is. Als die scheiding gemaakt is, blijft niets anders dan aan de ene kant Asnières en aan de andere kant Courbevoie, zodat brieven die alleen maar geadresseerd zijn aan Bécon-les-Bruyères willekeurig op een van beide postkantoren terecht komen.

Bij het verlaten van het station van Bécon door een deur die voor zo veel reizigers open en dicht gaat als die van een winkel, zie je, als bij het betreden van een groot plein, een wijdere hemel waar vliegtuigen en vogels bijna net zo lang zichtbaar blijven als op het platteland en waar ze zo klein worden dat je blijft staan om ze niet uit het oog te verliezen. Vergelijkbaar met het gewelfde dak van een koepel, helt die hemel over als je de trap op bent. Hij helt over in de richting van Parijs, dat merkbaar lager ligt.

Er zijn plekken rondom de grote steden, waar je als je daar rondloopt onwillekeurig denkt dat mocht de revolutie uitbreken, het er net zo vreedzaam zou blijven. Ze zijn zo verlaten en zo afgelegen, dat een opstand al zijn deelnemers al kwijt zou zijn voordat die goed en wel begonnen was, tenzij de leider nauwkeurige orders zou geven en bijvoorbeeld zijn troepen juist op een van die plekken zou verzamelen. En de Béconnais stelt zichzelf gerust als hij denkt aan al die wijken, al die voorsteden, en raakt er ten slotte van overtuigd dat de kans op een mars op Bécon-les-Bruyères kleiner is dan een tienduizendste. Ze zouden wel heel erg veel pech hebben als de meute zich nu uitgerekend naar hun stad zou begeven. Dat is bijna onmogelijk. Je kunt het trouwens al vermoeden als je naar de dunne gordijnen van de villa's kijkt, naar de etalages van de winkels, naar het lichte hek van het bijkantoor van de Crédit lyonnais, naar het kalme gezicht van de juweliërs, dezelfde waarvan je je in de verlaten straten afvraagt waarvan ze leven.

Maar als je aanneemt dat in de rest van Frankrijk de revolutie zou uitbreken en Bécon-les-Bruyères geïsoleerd zou raken, wordt meteen duidelijk dat een sterk gevoel van broederschap alle inwoners zou verenigen, dat ze zich onmiddellijk aaneen zouden sluiten, verdedigingsgroepen vormen, dat ze tot in betere tijden hun bezittingen zouden delen.

6

Bécon-les-Bruyères heeft geen buitengebied. Op de plek waar dat zou moeten beginnen, ben je in een andere gemeente, vergelijkbaar met de gemeente waar je net vandaan komt, en waarvan de hoofdweg, waar trams rijden die te oud zijn voor Parijs, naar het centrumplein van een andere stad voert en ophoudt, bij gebrek aan rails, voor een gemeentehuis dat alleen maar als zodanig herkenbaar is door de vlag en de afgerasterde aanplakborden. Het is elke keer weer iets om je over te verwonderen dat openbare gebouwen een bescheidener uiterlijk hebben dan privé woningen. Instinctief zou je het tegenovergestelde wensen, dat het mooiste kasteel het stadhuis zou zijn.

De belangrijkste verkeersaders van de voorsteden, afgebakend met telegraafpalen waarop amateur plakkers advertenties vastmaken met een zegel voor eigen rekening, en professionele plakkers gele affiches voor het opkopen van sieraden, lijken eindeloos als je ze te voet volgt. Lage huizen waarvan de bewoners de indruk wekken dat ze zich daar geïnstalleerd hebben omdat ze leeg stonden, tuinen waarvan het gebladerte stof opvangt als een vizier, fabrieken met tweehonderd arbeiders, volgen elkaar op zonder dat de weg er vrolijker van wordt. Alles is omheind, zelfs de meest onbestemde stukken grond. Net als in de straten van Parijs, is er geen enkel kilometerpaaltje aan de hand waarvan je ter vermaak je stappen kunt tellen. Op bepaalde afstanden doet een lantaarnpaal, waarvan de voet als kast dient voor de wegwerkers, denken aan de lantaarnopsteker die er maar een dozijn kan aansteken, een brievenbus doet denken aan andere die geen vertrouwen wekken, waarvan men vreest dat de brieven er een week in blijven liggen voordat ze op weg gaan. Plotseling, nadat je twee of drie kilometer hebt afgelegd tussen muren bedekt met glasscherven die in het cement steken als stenen in het ijs, tussen hekken waardoorheen niemand ooit een dier heeft geaaid, verschijnt er een splinternieuw wachthuisje waar mensen die op een tram wachten kunnen schuilen. Een

plattegrond onder glas van de voorsteden is aan de binnenkant bevestigd. Geen enkele versiering modern-style maakt het minder strak. Het is recht, schoon, praktisch. Dan duikt er een onbekende stad op. Deze heeft zijn eigen station waar de treinen uit Bécon-les-Bruyères niet langs komen. Er zijn andere winkels, een oogarts, een ketellapper, een slagerswinkel. Je vermoedt onverwachts dat deze stad beter bevoorrad is met fruit, maar minder goed met groente. Net als die verkopers die op de markt proberen een lading sinaasappelen of bloemen van de hand te doen, doen de winkeliers in de voorsteden dagen achtereen een bepaald levensmiddel in de aanbieding, waarvan ze, vanwege het vervoer, teveel hebben ingeslagen.

*

**

De Seine stroomt op zes minuten van het station van Bécon-les-Bruyères. De oevers zijn oud geworden. Ze zijn vijftig jaar oud, zij die net zo min als landerijen een leeftijd zouden moeten hebben. Ze zijn uit de tijd van uitspanningen, vaartochtjes en frietkramen. De chalets van de roeiverenigingen van de Beneden-Seine of van Enghien staan langs de kant van de rivier op een plek die eens landelijk was. Een metalen brug waar alle treinen overheen rijden werpt er nu zijn koude schaduw over. De muren, van een cement met de kleur van rotsen en boomstronken met schors, zien er echter nog steeds rustiek uit. Zondags als de dubbele deuren open staan, is te zien dat de ramen van die chalets niet echt zijn, dat de benedenverdieping een grote loods is, waar de kano's van de leden in volgorde van grootte boven elkaar hangen. Dan staan er verderop huisjes met tuintjes eromheen, waarvan het belsysteem aan het hek zo primitief is dat het lijkt of het door kinderen daar is vastgemaakt. Er zijn gemeubileerde kamers met kookvoorziening te huur. Deze keer staan ze op vier of zes minuten van het station, maar alleen op voorwaarde dat je de dwarswegen kent die een voor een verdwijnen met elk nieuw gebouw, zonder dat de eigenaars de aangegeven tijd verdubbelen.

Als je langs de Seine loopt wordt je aandacht getrokken door alles wat de rivier met zich mee voert. Bij het zien van die op de stenige oevers belande dode dieren, naast die zorgvuldig dichtgemaakte geheimzinnige zakken met hun vervaagde kleur en waarvan niemand weet wat er in zit, die niemand durft te openen, zelfs rijwielagenten niet, valt er een soort licht op de politiek van de dode hond. Wat tot dan toe niet meer dan een beeld leek, krijgt plotseling een diepe betekenis. Dode honden die met de stroom meedrijven *bestaan echt, maar op een andere manier dan de bliksem die in een boom slaat.

Als gevolg van de aantrekkingskracht drijven er stukken hout, schuim, onderdelen van voorwerpen die niet meer te reconstrueren zijn, blikken bussen waar onderin nog wat lucht zit, rondom de aangemeerde schuiten. Op de andere oever wekt de fabriek van Hotchkiss herinneringen aan mitrailleurs, en aan die tijd net na de oorlog, toen industriëlen, om hun materiaal te kunnen gebruiken, net genoeg veranderden aan hun freesmachines en hun draaibanken, om er in plaats van granaten en kanonnen, automobielen en landbouwmachines mee te kunnen maken. Verderop voor de gasfabriek die zo hoog is dat de gashouders erachter verdwijnen, terwijl die beter dan de schoorstenen de wens zouden vervullen te weten wat daar

* De Franse politicus André Tardieu noemde het beleid van zijn tegenstander Aristide Briand 'une politique du chien crevé qui suit le fil de l'eau.'

gefabriceerd wordt, liggen aken onbeweeglijk aan de voet van een soort glijbanen waar dezelfde sintels vanaf glijden die de bezettingssoldaten in de omgeving van Mainz gingen zoeken om een sintelbaan aan te leggen voor de kampioenschappen van het leger. Nog verder liggen andere aken beladen met schroot te wachten om gelost te worden. Het lijkt net zo onbegrijpelijk dat ze gebruikt worden voor het transport van oude balken, trappen van verwrongen ijzer, golfplaten, door roest aangetaste ketels, als die treinen die soms een uur lang een overweg blokkeren, voor zand of stenen. In die warboel van schroot zijn wagens te herkennen waarvan je niet zou denken dat ze vervoerbaar waren, chassis waarvan de voor schroefbouten bestemde gaten leeg zijn, verkeerslichten, karkassen van keten, Friese ruiters, telegraafdraden die dit alles verbinden, landbouwmachines die nieuw waren, geolied, met zorg geleverd, waarvan de handvaten in papier waren gewikkeld, die een prijs hadden in de catalogi. De veelvoudige en complexe vormen van dat schroot, de ronde vormen van de wielen, de schroefdraadsafstanden, de rechte lijn van een hefboom, zijn niet meer waard dan erts dat uit de grond komt. Al die met elkaar verstrengelde machines zijn alleen nog maar oud ijzer dat per kilo verkocht wordt. Mensen die de prijs ervan kennen moeten wel eigenaardig zijn. Terwijl er weinig dingen zijn waardoor ambtenaren op hun rustdagen herinnerd worden aan hun beroep, kunnen zij waarschijnlijk niet wandelen zonder de waarde te schatten van leuningen, lantaarnpalen en ijzeren bruggen. Als een bronzen standbeeld, of de triton van een fontein verdwijnt, zoekt de politie de dief in hun beroepsgroep. Als je die tonnen schroot ziet, vraag je je af, net als bij de korf van een voddenraper, wat dat allemaal wel waard kan zijn. Alle prijzen passeren de revue, je vergelijkt ze met die van eerste levensbehoeften, je vraagt jezelf af of vijf kilo lood net zoveel waard is als een stropdas. Het lijkt een geheimzinnige wereld, de wereld waar al die dingen terechtkomen die nieuw waren, die je naar je eigen tuin had kunnen vervoeren, waarmee je huis verstevigd had kunnen worden. Bij een van die machines, of bij de oudste automobiel, vraag je je nu af of je er twee franc voor zou geven. En wie er wel eens aan gedacht heeft metalen per kilo te gaan verkopen, wordt plotseling, geconfronteerd met zoveel tonnen, door twijfel bevangen, en vraagt zich af of ze verkocht zijn of dat men betaald heeft om zich ervan te ontdoen.

Op een eiland tegenover de gasfabriek is een hondenkerkhof dat, samen met de zwemwedstrijd door Parijs en de drukte op de stations, dient om de kranten in de zomer van stof te voorzien. Het standbeeld van de sint bernard die eenenveertig mensen redde en door de tweeënveertigste werd gedood, staat aan de ingang. Daardoor raakt de lucht meteen doordrenkt met alle vormen van dankbaarheid. Het gevoel dat mensen terug doet deinzen voor kleine kisten wordt hier niet gewekt. De graven zijn klein, kleiner dan die van kinderen die in kisten worden gelegd die te groot voor ze zijn. Het lijkt of je over een kerkhof voor minnaars loopt. De monumenten, of ze nu weelderig of bescheiden zijn, en waarop alleen voornamen staan gegraveerd, bedekken allen lichamen die bemind werden. Het lezen van die voornamen voelt als het binnentreden van evenzovele intieme werelden. De geëmailleerde fotografieën, met de jaren vergeeld, opgehangen aan de zuilen, want er kunnen spijkers in de steen worden geslagen, stellen trouwe honden voor en roepen over de fotograaf heen het beeld op van een jonge vrouw die ze met haar vinger dreigt opdat ze stil blijven zitten. Bobby, Daisy, jullie rusten hier sinds 1905. Maar wat is er van jullie bazinnetje geworden, en van dat witte berenvel, en van die ranke tafel waarop jullie gefotografeerd zijn?

Op de punt van de begraafplaats bevindt zich een platform van gewapend beton waar tijdens de oorlog een batterij luchtdoelgeschut werd geïnstalleerd. Het beton is gebarsten. De ijzeren stangen zijn verbogen om een pad vrij te maken dat naar de top van een helling leidt. Aan het eind van de middag is vanaf dat punt, als vanaf een heuvel, de zon laag aan de hemel te zien, een stukje boven de Seine. Zonder de laatste brug, zo klein dat hij geen boog heeft, zou de zon in het water van de rivier zelf ondergaan. Maar het is te dicht bij Parijs. De zon verdwijnt toch nog achter stenen.

7

Er is best wat te doen in Bécon-les-Bruyères. Het meisje dat in juli, gekleed in een wit flanelen rok en trui alsof ze aan zee is, met een net tennisballen in de hand langs de spoorlijn loopt, op de plek die bomen en villa's twintig meter lang op een badplaats doen lijken, is gelukkig. Ze gaat naar de tennisbaan van Bécon. Een schutting met een hekwerk erboven waarvan de als parketstroken in elkaar passende planken voorheen het dak van een keet vormden (de openingen waar de kachelpijpen doorstaken zijn immers nog zichtbaar) onttrekt de ballen die de schutting doen trillen aan het gezicht.

De inwoners van Bécon-les-Bruyères gaan op zaterdag- of zondagavond graag naar de bioscoop. De bovenkant van de gevel van 'Het casino van Bécon', dat lijkt op een gepleisterde garage, is versierd met guirlandes te midden waarvan het bouwjaar, 1913, is gebeiteld, alsof de directie, die overigens niet meer dezelfde is, er aan hechtte het jaar van de eerste voorstelling in herinnering te houden. Voor de eigenaar is dat onverwachts belangrijk geworden. Want bioscopen willen tegenwoordig, net als bohemiens die als ze ouder worden gaan hechten aan de uiterlijke kenmerken van een situatie, net zo serieus overkomen als handelshuizen.

In elke stad heb je vreemde mensen die alleen maar tijdelijk ergens lijken te wonen, die uit onbekende landen komen, die avonturen hebben beleefd. Maar niemand van hen woont in Bécon. De man die ontevreden is daar te wonen, die ene man op tienduizend in een stad die gek is, die beweert dat een zonnestraal die door meconium heengaat in goud verandert, die een patent heeft op de een of andere uitvinding, die door de politie wordt gezocht, die van de ene op de andere dag rijk zal worden, kom je er niet tegen. Er zijn geen mysterieuze inwoners. Niemand lijdt ergens onder. Er zijn geen jonge vrouwen die in de steek gelaten zijn door een man en op het punt staan een relatie met een ander aan te gaan, geen adolescenten verliefd op een vriendin van hun moeder, geen door een hartstocht geruïneerde directeuren, geen maîtresse van een minister. Wie op een moment dat het hem slecht gaat in Bécon-les-Bruyères zou stranden, zou zich zo diep gevallen voelen dat hij er onmiddellijk weer zou vertrekken. Hij zou er zelfs in nederigheid niet kunnen leven. Ook zijn er geen onbegrepen geleerden, geen miskende grote mannen, geen veroordeelden die gratie hebben gekregen. Alles is er eerlijk en gelijk. Allen leven vreedzaam. Veranderingen gaan er langzaam. Een familie die gaat verhuizen, een echtpaar dat gaat scheiden, besluiten dat twee jaar van te voren. Moorden gebeuren alleen op straat of in de cafés. En de misdadigers zijn nooit Béconnais.

*

**

Als het nevelig is, en de huizen stil en leeg als kazernes tijdens een oefening, als de stomerijen koud zijn, verlaten en ver verwijderd van het wekelijkse contact met het ontvettingsbedrijf, als het bier aan de cafés geleverd is en de winkeliers terug zijn van de hallen, drukt er een zware droefgeestigheid op Bécon-les-Bruyères.

In de ochtendlijke rust kan men zich geen vrouw voorstellen die nog met haar minnaar in bed ligt, geen verzamelaar die zijn postzegels telt, geen vrouw des huizes die een ontvangst voorbereidt, geen verliefd meisje dat haar toilet maakt, geen armoedzaaiër die een brief krijgt met de belofte van een fortuin. De gelukkige momenten van het leven zijn afwezig. De kinderen zijn naar de middelbare scholen in Asnières of Parijs. Niemand wacht al enkele dagen op een ontmoeting. Geen soldaat moet afzwaaien. Niemand wordt in een hogere functie benoemd, of droomt van een lange reis. Alles is vastgelopen. Achter de grijze muren van de huizen zijn de appartementen niet door geheimzinnige trappen met elkaar verbonden. De voorbijganger die elders misschien volksvertegenwoordiger, acteur of bankier is, is hier slechts middenstander. Soms geeft een burger, die niet meer dan voorman is, op de weg leiding aan twee arbeiders en doet zelf de metingen. Hij neemt geen ontslag aan het eind van de maand. Hij leeft alleen maar in de vrees dat hij ontslagen wordt en ergens anders opnieuw als arbeider moet beginnen, bij een andere maatschappij. Soms sluit de fruithandelaar zijn winkel vroeger. Hij gaat geen plezier maken vanavond, zoals elders. Soms ook trekt de krantenverkoopster op het station het ijzeren rolluik van haar winkeltje later op dan gewoonlijk. Toch heeft ze geen nieuwe minnaar waar ze nog geen afscheid van kon nemen, zoals elders.

*

**

Eens op een dag zal Bécon-les-Bruyères dat net als een eiland niet kan groeien, misschien als een eiland verdwijnen. Het station zal dan Courbevoie-Asnières heten. Het zal net zo makkelijk van naam veranderd zijn als lanen na een oorlog, of als telefoondistricten. Het zal voldoende zijn geweest de bewoners een jaar van tevoren te waarschuwen. Niemand zal protesteren. Lange tijd daarna zullen oude Béconnais, als die boeren die menen dat de oude zomertijd nog bestaat, denken dat ze nog steeds in Bécon-les-Bruyères wonen. Dan zullen ze sterven. Er zullen geen sporen meer overblijven van een stad die bij leven zelfs niet voorkwam in het dikste woordenboek. Het oude briefpapier met briefhoofd zal opgebruikt zijn. Op het nieuwe staat trots Courbevoie-Ansières. Bécon zal zich bij de al dode heideplanten hebben gevoegd.

Nu ik Bécon-les-Bruyères voor altijd achter me laat, denk ik dan ook onwillekeurig dat de stad die ik verlaat net zo kwetsbaar is als een levend wezen. Misschien sterft ze over een paar maanden, op een dag dat ik de krant niet lees. Niemand zal het me vertellen. En dan zal ik heel lang blijven denken dat ze nog leeft, zoals ik aan al degenen denk die ik gekend heb, tot op de dag dat ik verneem dat ze al jaren niet meer bestaat.